



# Jeugdgezondheid is politiek

Hein Raat

Published online: 1 februari 2022

© Bohn Stafleu van Loghum is een imprint van Springer Media B.V., onderdeel van Springer Nature 2022

In België én Nederland hebben de laatste (federale) kabinetsformaties lang geduurd. Maar op dit moment hebben beide landen (weer) een regering. Wat betreft de Vlaamse regering is er sinds september 2019 een gedetailleerd Regeerakkoord 2019–2024 van 214 bladzijden. Daarin wordt ‘jeugd’ 108 keer genoemd en ‘preventie’ 46 keer. In Nederland is er een coalitieakkoord van 50 bladzijden (*Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst*); ‘jeugd’ wordt 11 keer genoemd en ‘preventie’ 15 keer. Hoe belangrijk zijn onze regeringen en de regeerakkoorden voor de jeugd en voor de jeugdgezondheidszorg (JGZ)? Het korte antwoord is: heel belangrijk! Waarom?

‘Politiek is niets anders dan geneeskunde op grote schaal.’ Deze klassieke uitspraak van de patholoog en sociaal-geneeskundige Rudolf Virchow (1821–1902) werd door Johan Mackenbach toegelicht in zijn bekend geworden *NTvG*-lezing van 2016. Virchow was in 1848 secretaris van een commissie die onderzoek deed naar het wat, hoe en waarom van een grote epidemie in Opper-Silezië. Het bleek een tyfusepidemie. Als belangrijkste achterliggende oorzaak werd een hongersnood aangewezen. Maar hoe kwam dat? De reden achter de hongersnood werd gevonden in diepe armoede, en die kwam door onderdrukking van boeren door grootgrondbezitters. Mackenbach besprak hoe Virchow tot het inzicht kwam dat ziekte politieke oorzaken kan hebben, en dat alleen politieke hervormingen soortgelijke epidemieën konden voorkomen. Virchow schreef: ‘Artsen zijn de natuurlijke advocaten van de armen.’ En: ‘Geneeskunde is een sociale wetenschap.’ Daarmee is hij een van de grondleggers van de huidige Public Health.

Vergelijkbare Public Health-wetenschappers en -activisten zijn ook nu nodig. Bijvoorbeeld Richard Wilkinson en Kate Pickett uit York (Verenigd Koninkrijk). Zij schreven twaalf jaar geleden de nog steeds actuele bestseller *The spirit level. Why equality is better for everyone*. Ze beargumenteren dat grote economische ongelijkheid in een land onafhankelijke, grote en negatieve effecten heeft op de gezondheid en het welzijn van de hele bevolking. Net als Virchow beargumenteren zij dat de Public Health ook nu nog oog moet hebben voor de politieke structuren. En dat de professionals in de Public Health nog steeds ‘advocaten van de kwetsbaren’ moeten zijn. Hoewel hier veel discussie over is, zullen professionals in de JGZ uit eigen ervaring kunnen bevestigen dat armoede, slechte woon- en leefomstandigheden, en gebrekkige zorgstructuren nog steeds moeten worden aangepakt in het belang van een gezonde jeugd.

Wat is positief aan de nieuwe regering in Nederland? Er is een aparte staatssecretaris voor ‘Jeugd en preventie’, waardoor er hopelijk nog meer aandacht is voor de JGZ. Maar ook is al bekend dat men nog verder wil bezuinigen op de jeugdzorg, hoewel de regering miljarden gaat uitgeven aan maatschappelijke knelpunten. Er is weliswaar een minister voor ‘Armoedebeleid’, maar er zijn nog geen plannen voor structurele verbeteringen.

Kortom, professionals in de JGZ moeten de regering tot actie blijven oproepen – ‘advocaten voor de jeugd’ blijven nodig. Dit tijdschrift draagt daaraan bij met drie artikelen over de mentale gezondheid van jongeren, moeders en kinderen, en met twee artikelen die relevant zijn voor een betere JGZ.

De redactie wenst u een actief 2022.

Hein Raat

H. Raat (✉)  
Afdeling Maatschappelijke Gezondheidszorg, Erasmus MC,  
Rotterdam, Nederland  
h.raat@erasmusmc.nl